För Sverige nya Coleoptera

jämte några dementier.

Av

CARL H. LINDROTH OCH THURE PALM.

En stor del av de nedan omtalade arterna insamlades under en resa, som vi sommaren 1930 gemensamt företogo till övre Norrlands kustland och vars resultat vi utförligare ämna behandla i en särskild uppsats. För några av de därvid funna, för landet nya arterna har tidigare redogjorts (T. Palm. För Sverige nya Coleoptera. II. Ent. Tidskr. 1931), och här följa nu de övriga med undantag av en *Bledius n. sp.*, vilken Dr Bernhauer ämnar beskriva. Ytterligare medtages ett antal i Sverige förut okända arter, som hopbragts — till ej oväsentlig del av äldre samlare — i andra delar av landet, samt några för Sverige uppgivna arter, som åtminstone tills vidare böra avföras ur den svenska coleopterfaunan.[1]

Till de herrar kollegor och specialister, som på ett eller annat sätt, enligt vad som av det följande framgår, varit oss behjälpliga vid determinationen, stå vi i stor tacksamhetsskuld. Likaså bedja vi få frambära vårt vördsamma tack till Professorerna L. A. Jägerskiöld, Y. Sjöstedt och A. Tullgren samt till Dr N. A. Kemner, vilka välvilligt tillåtit publicerandet av de arter nedan, som tillhöra samlingarna i Göteborgs Museum, Riksmuseum, Entomologiska Anstalten (Experimentalfältet) och Lunds Universitet.

1. **Bembidion (Bracteon) velox** L. **Güntheri** Seidl.

I Fauna Baltica 1891 beskriver v. Seidlitz under namnet *Güntheri* en ny *Bracteon*-art, som skiljer sig från *velox* L. genom mörkfärgade ben och antenner. Enligt nyare uppfattning anses emellertid *Güntheri* endast vara en färgvarietet eller ett subspecies till *velox*.

[1] För uppgifterna om arterna n:ris 1, 2, 5, 7—10, 15—17 svarar Palm samt om n:ris 3, 4, 6, 11—14, 18—23 och dementierna Lindroth.

Denna form förekommer flerstädes i Finland, särskilt i s.ö. delen, samt i Norge bl. a. i Målselvens område. I Sverige ha vi sett den i juni 1930 vid Bispgården, Jämtland, på sandiga strandremsor vid Indalsälven samt i juni och början av juli 1932 talrikt vid sandiga sjöstränder i n. Frostviken, Jämtland (Jormvattnet, Leipikvattnet), varest den förekom tillsammans med huvudformen. — På grund av benens mörka färg kan *Güntheri* tänkas bli förväxlad med *lapponicum* Thoms., från vilken den dock säkert skiljes på thorax' form m. m. (se Fauna Baltica).

2. **Bembidion (Plataphodes) aeruginosum** Gebl.

(*ponojense* J. Sahlb.)

För upptäckten i Sverige av denna art, i samlingarna sannolikt hopblandad med *Fellmanni* Mnnh., ha vi att tacka Redaktör A. Jansson, som i annat sammanhang kommer att lämna redogörelse för vad som hittills är känt om dess utbredning hos oss och i grannländerna. Under den ovannämnda resan togo vi *aeruginosum* — men ej ett enda ex. av *Fellmanni* — talrikt vid Piteälven (Älvsbyn), Vindeläven (Vindeln) och Indalsälven (Bispgården), varest den levde bland löv och gräs nära vattenlinjen på fuktiga, sandiga-grusiga strandremsor, dock endast på beskuggade platser.

För ett säkert särskiljande av *aeruginosum* och *Fellmanni* hänvisas till J. Müllers översikt i Kol. Rundschau 1918, varvid största avseendet torde böra fästas vid elytramikroskulpturen. Denna är hos *Fellmanni* »ziemlich weitmaschig» men hos *aeruginosum* »engmaschig, oft fast querriefig». Hos ett stort antal ex. av båda arterna, som vi granskat, ha dessa kännetecken visat sig konstanta och lätta att hålla i sär.

3. **Tachys bisulcatus** Nicol.[1]

Fyndet innebär även ett för Skandinavien nytt släkte, som i Syd- och Mellaneuropa är företrätt av ett 10-tal arter men endast med denna art når nordligare, i det den sedan gammalt (se Grill, Catalogus etc. 1896; Sahlberg, Catalogus etc. 1900) är känd från några få lokaler i Finland.

Det första svenska ex. av arten sågo vi för två år sedan i bröderna Gaunitz' carabidmaterial från 1928, som sänts den ene av oss för bestämning. Det var etiketterat »Lpl. Sorsele by, Gästis-

[1] Sedan ovanstående skrivits, har Sorselefyndet publicerats i denna tidskrift (1932, p. 49) av C. B. Gaunitz.

trakten $^{12}/_{7}$—$^{15}/_{7}$ 1928. D. Gaunitz». Om närmare omständigheter vid fyndet har någon upplysning tyvärr ej kunnat erhållas.

I brev meddelade så nyligen Dr O. Sjöberg, att han sommaren 1931 hemma hos sig i Loos, Hälsingland, fångat ett ex. av arten flygande vid en vedstapel, och var nog vänlig att sända ex. till påseende.

Om artens levnadssätt hos oss veta vi alltså så gott som ingenting. I Mellan-Europa lever den enligt Reitter »besonders im nassen Baummulme», och liknande torde dess förekomst vara i Finland och Skandinavien. Enligt J. Sahlberg (Ent. Tidskr. 1916 p. 57) anträffas arten »bland gammal sågspån under brädstumpar vid vattensågar», vilket förekomstsätt — liksom beträffande de båda *Uloma*-arterna — torde vara av sekundär natur. Dess närmaste släkting hos oss, *Tachyta nana* Gyll., träffas också alltid under liknande omständigheter (under barrträdsbark), varigenom dessa båda avvika från alla våra övriga *Bembidiini*.

I varje fall är *Tachys bisulcatus* hos oss tydligen att betrakta som ett typiskt barrskogsdjur av högboreal utbredning, och utan tvivel som en nordostlig, relativt sen invandrare, liksom den dock betydligt längre komna *Notiophilus Reitteri* Spaeth, vilken är känd från Häls. Loos (Sjöberg), Jtl. Ragunda (Frisendahl, coll. Experimentalfältet!), Lpl. Sorsele (Gaunitz!) och Kvickjock (Lindroth!) samt i Norge från Finnmarken och med stora luckor ända ned till Numedalen i det sydligaste. *N. Reitteri* synes med stor förkärlek hålla sig till granen (se Sjöberg, Ent. Tidskr. 1928 p. 116) samt är möjligen invandrad med den, och det vore intressant att erfara, om *Tachys'* nordostlíga invandring till Skandinavien kan vara betingad av en liknande bundenhet till granen.

4. **Europhilus micans** Nicol.

I Ent. Tidskr. 1918 p. 97 har Kemner utrett, hur *E. Thoreyi* Dej. (incl. v. *puellus* Dej.) genom felaktig uppfattning av Thomsons *pelidnus* kommit att uteslutas ur vår fauna. Ty *pelidnus* Thoms. är just *Thoreyi* och ej såsom hos Grill (Catalogus etc. 1896) angives = *micans* Nic. På den grund anser Kemner den äkta *micans'* förekomst i Sverige tvivelaktig.

Emellertid var förvirringen inom den svenska synonymiken i själva verket ännu ett steg längre gången. Den tredje art Kemner anför, »*scitulus* Dej.» sensu Thoms. (Opusc. Ent. X. 1884 p. 1030), är nämligen just *micans* Nic., som hos oss tycks vara ganska utbredd, i det vi anträffat den i Norrbotten (flera lokaler vid Torneälvens nedre lopp), i Jämtland (Bispgården: allmän i en försumpning vid Indalsälven) och i Skåne (Ringsjön) samt dessutom sett

ex. från Södermanland, Västmanland och Dalarna. Av *scitulus* Dej. ha vi däremot — förutom mellaneuropeiska ex. — blott sett ett, märkt »Suecia, I. B. Ericson» (Mus. Göteborg), och det torde nog vara för djärvt att endast på grundval av detta ex. betrakta arten som svensk.

E. scitulus Dej. och *micans* Nic. kunna, åtminstone med jämförelsematerial, åtskiljas enligt Reitter (Fauna Germanica I. 1908 p. 142). Särskilt bör man fästa sig vid halssköldens form.

5. **Hydroporus obsoletus** Aubé.

Ett enda ex. erhölls den 29/6 1931 vid Lomma i Skåne genom håvning i en av alger och brakvatten fylld grop på den något leriga sandstranden därstädes. Arten föres av V. Hansen (Danmarks Fauna. Biller VIII. 1930 p. 68) till samma grupp som *memnonius* Nic. och *melanarius* Sturm., från vilka *obsoletus* skiljes på halssköldens rätt djupa, grovt punkterade rotintryck, den brungula färgen, blanka thoraxmitten o. s. v.

H. obsoletus är en västlig art, utbredd i Storbritannien, Portugal och Spanien. Den är dock också, om än sällsynt, anträffad på spridda ställen i Norge och Danmark, varest de flesta fynden gjorts i steniga bäckar, ett par dock även under tång vid havskusten.

6. **Gnypeta velata** Er. (det. Bernhauer).

Norrbotten, Ö. Torneå, ett ex. 8/6 1930 på sandig lera vid stranden av Torne älv. — Funnen i s. Finland och Norge, däremot ej i Danmark. I Tyskland och övriga Mellaneuropa skall den ej vara sällsynt och förekommer där liksom släktets övriga arter i omedelbar närhet av sött vatten. Ehuru den ännu ej är funnen i n. Finland, är den hos oss utan minsta tvivel att betrakta som en nordostlig invandrare.

G. velata är smalare än våra övriga *Gnypeta*-arter och påminner till habitus mer om en *Ischnopoda* eller *Tachyusa*. Från *coerulea* Sahlb. skiljer den sig genast genom avsaknaden av all metalliskt blå glans, från *carbonaria* Mnnh. och *ripicola* Kiesw. genom antennernas tydligt tvära yttre leder. Häri, liksom i den breda halsskölden, överensstämmer *velata* med *Sellmani* Brundin (Ent. Tidskr. 1929 p. 14), men denna art är mycket bredare byggd, särskilt täckvingarna, vidare helsvart och starkt glänsande. Däremot är *velata* påfallande smal, dess glans är tack vare den täta, gråa behåringen svag, och antenner, ben, liksom ofta m. el. m. täckvingarna, äro tydligt ljusare färgade.

7. **Rhizophagus picipes** Oliv. (*politus* Hellw.)

Denna arts förekomst i vårt land har tidigare ansetts något tvivelaktig, enär varken Thomson (Skandinaviens Coleoptera. Tom IV. 1862) eller Grill (Catalogus etc. 1896) kunna ange något säkert svenskt fynd utan skriva om arten: »uppgives av Paykull såsom funnen i Sverige». Att den emellertid har hemortsrätt åtminstone i landets sydligaste del, bevisas därav, att en utav oss hade tillfälle taga ett ex. 26/6 1931 vid Sandhammaren på Skånes sydkust, varest det vinddrivet kröp på sanden vid vattenkanten. Enligt utländska källor skall arten leva under lövträdsbark.

R. picipes är en sydlig art, mindre allmän i Tyskland och även funnen i Danmark, men däremot ej känd från Norge eller Finland. Den är lätt att igenkänna bland arterna med förlängd tredje antennled, i det den genom sin helsvarta färg skiljer sig från alla närstående. Också omogna ex. kunna därjämte lätt nog identifieras genom huvudets tydliga avsnörning även från sidan sett.

8. **Cryptophagus hirtulus** Reitt.

Denna art torde vara ganska utbredd åtminstone i Norrbottens kustland, där vi tagit den på fem olika lokaler, nämligen i Karungi (1 lok.), Ö. Kalix (2 lok.) och i Luleå-trakten (2 lok.). Talrikast fanns den bland gamla hörester i ängslador (på en lokal 16 ex.). — Arten uppgives som föga sällsynt i hela Finland med undantag av de nordligaste områdena (J. Sahlberg. Enum. Col. Fenniae 1926 och Die Cryptophagus-Arten Finnlands 1926) samt som i övrigt förekommande över större delen av Europa. Sannolikt har den till vårt land invandrat från öster n. om Bottniska viken, eftersom fynd från s. och m. Sverige ej äro kända.

Det föreliggande materialet har jämförts med mellaneuropeiska ex. av *hirtulus* och *Thomsoni* Reitt. Förutom med den sistnämnda kan *hirtulus* bland de svenska arterna endast tänkas bli förväxlad med ljusfärgade *scanicus* L. och möjligen med *badius* Sturm. Från båda skiljes den dock bl. a. genom finare kantade halssköldssidor, längre, grövre och tätare kroppsbehåring samt genom kraftigare mittand på den skarpt vinkliga halsskölden.

9. **Atomaria** (s. str.) **punctipennis** Reitt. **Sparre-Schneideri** Munster.

Bland en del *Atomaria*-ex., som Dr O. Sjöberg, Loos, haft vänligheten bestämma eller granska, fanns även ett par för landet nya, nämligen denna och den följande. Av ovannämnda art, som

jämförts med ett av auktor bestämt norskt ex., togs 11/6 1930 ett ex. i Ö. Kalix, Norrb., bland torra löv och gräsrester intill *Salix*-buskar vid kanten av ett sandigt, nästan uttorkat dike i älvens närhet, och 23/6 samma år ytterligare ett i Vindeln, Västerb., likaledes bland torra löv under sälgbuskar på en sandig strandremsa vid älven.

Huvudformen förekommer i Sibirien från Jenisseisk till Ussuri, medan varieteten enligt publicerade uppgifter hittills endast är tagen i nordligaste Norge, där den enligt Munster (Norsk E. T. Band II. häfte 3, p. 181) är sällsynt ehuru ganska utbredd. Arten är sålunda otvivelaktigt av nordostligt ursprung.

10. **Atomaria** (s. str.) **fuscata** Schh. **xeniella** Reitt.

Ett ex. erhölls bland gamla hörester i ängslada nära älven vid Karungi, Norrb., 7/6 1930. Av Holdhaus (Münch. Kol. Zeitschr. I. p. 381) anses *xeniella* som subsp. till den mångformiga *fuscata* Schönh., medan J. Sahlberg (Enum. Col. Fen. 1926) uppför den som självständig art. Beskrivningen över den ganska karaktäristiska formen återfinnes i de nämnda arbetena.

A. xeniella torde ävenledes vara en nordostlig invandrare. Den är funnen i Sibirien, Ryssland och Finland samt även i Norge på flera platser.

11. **Corticarina ovalipennis** Reitt. (kontr. O. Sjöberg).

I Vitsaniemi, Norrb., framsållades 9/6 1930 ett ex. ur hörester intill väggen av en lada vid Torne-älvens strand.

Arten är beskriven från Schweiz och senare funnen i n. delarna av Finland och Norge. I vårt land ha A. Jansson och L. Brundin nyligen funnit den i stort antal i det stora coleoptermaterial, som framlidne adjunkt E. Sellman för nu snart 15 år sedan insamlade vid Abisko. Tydligen är *C. ovalipennis* alpin eller åtminstone subalpin. Den enstaka förekomsten i kustlandet och därtill vid stranden av Torne-älven gör det ej osannolikt, att djuret här uppträdde endast tillfälligt och förts ned med älven vid vårfloden, som omkring en vecka tidigare haft sitt maximum. På samma sätt funno vi ett ex. av *Cylletron nivale* Thoms. i en lada på strandäng vid Karungi.

Närmast besläktad är arten med *fuscula* Gyll., av vilken den stundom (Reitter. Fauna Germ. III) betraktats som varietet. Den är mycket bredare byggd, har konstant ljusare huvud och halssköld samt annorlunda täckvingsstriering. Se härom J. Sahlberg i Enum. Col. Fenniae 1926.

12. **Mordellistena neuwaldeggiana** Panz. (*brunnea* Fbr.)

Östrand upptager 1924 i Heteromerdelen av »Svensk Insektfauna» denna art för vårt land, men det har sedermera visat sig (se Ent. Tidskr. 1930 p. 119), att uppgiften var grundad på en felbestämd *M. lateralis* Ol. Emellertid kan nu även den äkta *M. neuwaldeggiana* inrangeras i vår fauna. I en samling på Centralanstaltens Ent. Avd., Experimentalfältet, stod nämligen ett ex. taget av Tullgren vid Halltorp på Öland. Vidare funnos i Riksmuseum 2 ex. under *M. humeralis* L., det ena från Öland, det andra från Gotland, båda tagna av Boheman.

Arten står *M. humeralis* L. mycket nära och har med den (i motsats till *M. lateralis*) gemensamt: den bredare kroppsformen, de mot spetsen förmörkade antennerna[1] och baktibiernas längre och snedare inskärningar (särskilt den översta). Från *humeralis* skiljes den vid första ögonkastet genom sin ljusa färg. Kroppen är, med undantag för antennspetsen och baktibians inskärningar, helt gul (även på undersidan), vanligen dock även sista rygg- och buksegmentet samt täckvingarna mot spetsen mörkare, brunaktiga. Också av *humeralis* skall — åtminstone på kontinenten — en med avseende på halsskölden och täckvingarna lika ljus form förekomma, men större delen av huvudet förblir även hos sådana ex. mörka. För *neuwaldeggiana*'s artberättigande tala dessutom vissa strukturella olikheter, särskilt maxillarpalpernas form, vilken såväl hos ♂ som ♀ mycket mera närmar sig den f. ö. (se ovan) betydligt avvikande *M lateralis*.

13. **Anaspis norvegica** Munster.

Denna art har först helt nyligen (Norsk. E. T. Band I. häfte 6, p. 293—294) beskrivits och är hittills ej funnen utanför Norge, där den dock anträffats såväl i södra delarna som i det allra nordligaste (Munster l. c.), sammanlagt 6—7 exemplar. — Av svenska ex. ha vi haft tillfälle se tre: Dlr. Lima 2 ♀♀ (Axel Olsson, coll. A. O.); Norrb. Råneå 1 ♀ 15/6 1930 (Lindroth), i *Sphagnum*-kärr med mycket rik vegetation och särdeles rik insektfauna av överraskande sydlig prägel (t. ex. *Europhilus Thoreyi* Dej., *Ocyusa maura* Er., *Quedius fuliginosus* Grav., *Hygronoma dimidiata* Grav.). Hanen är genom sina gaffelformiga, o p a r i g a bukbihang (se fig. hos Munster l. c.) synnerligen karakteristisk. Den breda kropps-

[1] Reitter hänför i Fauna Germ. III p. 376 arten oriktigtvis under »Fühler einfarbig gelb».

formen (såsom hos *brunnipes* Muls.), den mörka färgen, särskilt hos benen, och främst de korta, klumpiga antennerna göra även ♀ lätt igenkännlig. Dessutom utmärkes täckvingarnas mikroskulptur av fina tvärlinjer mellan de borstbärande tvärraderna av punkter, en egenskap, som bland släktets övriga arter endast tillkommer *frontalis* L., med vilken *norvegica* till habitus alls ej överensstämmer.

14. **Anaspis Garneysi** Fowl.

Skåne, Kullen 1 ♂ i Thomsons samling (Mus. Lund). — I litteraturen är arten, så vitt vi veta, endast uppgiven för England, men enligt meddelande i brev från den nyligen bortgångne franske coleopterologen J. Sainte-Claire Deville förekommer den även flerstädes på västra Europas fastland.

Genom de kraftiga, böjda, vid basen brett åtskilda pariga bihangen på 3:dje och 4:de buksegmenten är ♂ väl kännetecknad. I övrigt liknar arten mest *frontalis* L., från vilken dock även ♀ säkert bör kunna skiljas genom de slankare antennerna och främst genom täckvingarnas mikroskulptur, där tvärlinjer mellan tvärraderna av borstpunkter alldeles saknas.

Arten tillhör en mycket ovanlig utbredningstyp. Det specifikt västeuropeiska faunaelementet är nämligen i de allra flesta fall utpräglat »atlantiskt», d. v. s. bundet till det fuktiga, ljumma klimatet vid kontinentens västkust jämte öarna därutanför, och brukar — för så vitt det överhuvudtaget uppträder i Skandinavien — där vara att träffa inom den sydvästra delen av Norges kustland.

15. **Plateumaris weisei** Duv.

På en *Carex*-myr nära havet vid N. Kalix i Norrbotten togo vi den 14/6 1930 ett ex. av en *Plateumaris,* som icke stämde med beskrivningen på någon av de tidigare i Sverige, Norge eller Danmark bekanta arterna. Det infångade djuret levde i sällskap med *P. sericea* L. och *Erirrhinus nereis* Payk., vilka båda förekommo i mängd, samt var uppenbarligen mycket sällsynt, eftersom en längre stunds håvning blott inbragte detta enda exemplar. På inrådan av Byretsdomer V. Hansen, Köpenhamn, som i den dubiösa arten anade någon ostlig invandrare, skickades djuret till Fil. Mag. W. Hellén, Helsingfors, vilken avslöjade dess identitet. Han konstaterade nämligen, att det är *P. weisei* Duv., en art, som i början av 1900-talet beskrevs från trakten av Leningrad och som sedermera blivit anträffad i så gott som hela Finland, nordligast vid Uleåborg och västligast vid Hangö. Att den också skulle kunna

ha spritt sig till övre Norrlands kustland, är ju därför ej överraskande.

P. weisei, som hör till de gulbenta *Plateumaris*-arterna, igenkännes säkrast på halssköldens form. Täckvingarna äro i regel bronsfärgade, men även gröna exemplar — i likhet med vårt — hava tillvaratagits i Finland.

16. **Galerucella sagittariae** Gyll. **Fergussoni** Fowl.

Denna ej förut i Sverige iakttagna form kan på grund av sin mörka färg lätt förväxlas med *G. nymphaeae* L., men skiljes enligt V. Hansen (Danmarks Fauna 31) säkert från denna art på mellanhöfternas kortare inbördes avstånd. Vidare är storleken något mindre, thorax smalare, elytras tvärintryck och längdribbor svagare samt suturspetsarna föga utpräglade. *Fergussoni* är funnen mycket sällsynt i Danmark och i övrigt blott anmärkt från England.

I början av juni 1930 togo vi 2 ex. av *Fergussoni* i Ö. Torneå, Norrb., på vattenväxter (sannolikt *Caltha*) i grund vattensamling nära älven och något senare ytterligare 1 ex. i förut omnämnda kärr (se under *Anaspis norvegica*) med rik växtlighet vid Råneå, Norrb. Exemplaren från Ö. Torneå ha huvud, antenner, elytra och undersida till största delen helsvarta, varjämte den mörka färgen även på ben och thorax är mycket utbredd.

17. **Haltica chamaenerii** Håk. Lindb.

Arten, som nyligen är beskriven från Finland (Not. Entom. 1926), står *H. oleracea* L. mycket nära och skiljes från denna huvudsakligen genom blanka pannknölar och smalare pannköl samt på hanens penis, som är av helt annan form (lik *H. lythri*'s) än hos *oleracea*. Två säkra ex. av *H. chamaenerii* (bestämningen kontrollerad av auktor och Fil. Mag. W. Hellén) togos, det ena i mitten av juni 1930 vid håvning på en torr skogsäng i Luleåtrakten, Norrb., och det andra något senare på *Chamaenerium angustifolium* i en uthuggning på tallhedmark vid Kusfors i Västerbotten. Ytterligare 3 ex. från Råneå, Norrb., och Kusfors, Västb., ha vi ej med fullständig säkerhet kunnat bestämma som *chamaenerii*.

H. chamaenerii är allmän i s. Finland, varest nordligaste fyndorten ligger vid c:a 63°. Från andra länder är arten ännu ej med säkerhet känd.

18. **Longitarsus curtus** All. (kontr. V. Hansen).

Upl. Näsby gård, Svalnäs, håvning på rågstubb $^{22}/_{8}$ 1922 1 ex.; Vrml. Varpnäs, Nor, håvning på rågstubb $^{29}/_{8}$ (utan angivet årtal) 2 ex. Båda fynden härstamma från Entomol. avdelningens, Experimentalfältet, samling av håvprov. — *L. curtus* är även funnen i s. Finland och i Danmark (Själland, Falster), men tycks överallt vara sällsynt. Enligt V. Hansen (Danm. Fauna 31) lever den på Asperifoliaceer, t. ex. *Pulmonaria*, möjligen även *Echium* och *Myosotis*.

Arten tillhör V. Hansens 3:dje grupp (l.c.), utmärkt genom täckvingarnas m. el. m. brett mörkfärgade sutur. Den påminner mest om *nasturtii* Fbr. och *lycopi* Foudr., men hos den förra är även täckvingarnas sidokant, från spetsen och framåt, mörkfärgad; den senare intar genom sina även bakåt skarpt avsatta pannknölar en isolerad ställning. Dessutom är täckvingarnas punktur hos *curtus* påfallande kraftig.

19. **Tropiphorus tomentosus** Marsh.

Efter det att Grill (Ent. Tidskr. 1893 p. 256) påpekat, att Thomson (Skand. Col. VII. 1865 p. 145) under namnet *T. mercurialis* Fbr. som ♂ och ♀ sammanfört två skilda arter, ha vi i Sverige räknat med förekomsten av *T. carinatus* Müll. och *T. obtusus* Bonsd. En närmare undersökning har emellertid visat, att utom dessa båda även *T. tomentosus* Marsh. finnes i vårt land. Den utmärkes genom alldeles samma form på halssköld och täckvingar som *carinatus*, är alltså liksom denna bredast över täckvingarnas bakre del och har starkt (omkring rätvinkligt) framspringande skuldror (i motsats till *obtusus*). I själva verket är det också *tomentosus* och ej *obtusus* som av Thomson betraktades som ♀ till *carinatus*. Den sistnämnda avviker strax från de båda övriga genom täckvingarnas 3:dje, 5:te, 7:de och 8:de mellanrum, som äro starkt kölaktigt upphöjda. Då släktets tre arter komma att mera ingående behandlas i en särskild uppsats, får det här vara nog att anföra deras utbredning inom landet:

T. tomentosus. Sk.! Bl.! Sml.! Gtl.! Vg.!
T. carinatus. Sk.! Bl.! Sml.! Gtl.! Hall.! Vg.! Boh.! Sthlm.!
T. obtusus. Sml.! Gtl.! Hall.! Vg.! Ög.! Nke.! Dlr.!

20. **Ceutorrhynchus sophiae** Stev.

Södermanland (Ahlrot) 1 ex. i coll. Experimentalfältet. — Arten är enligt Reitter (Fauna Germ. V. p. 169) sällsynt i Tyskland, men den är känd även från Finland (Karelska näset, Sahlberg. Cata-

logus 1900, »*humeralis*») och Ryska Karelen (Petrosavodsk, Grill 1896). Enligt Hustache 1924 (Miscell. Entom. p. 232) och Junk & Schenklings Catalogus (113, 1931 p. 100) utbredd över Frankrike (Dijon), Tyskland, Österrike, Balkan, s. Ryssland, Kaukasus, Turkiet och Västturkestan.

Då arten, så vitt känt är, saknas i Danmark och sannolikt även i v. Tyskland, kan den, som också utbredningsuppgifterna ovan antyda, betraktas som en ostlig art. Fyndet i Mellan-Sverige står säkerligen i direkt sammanhang med artens förekomst i Finland. På denna väg bör den ha inkommit till vårt land. F. ö. finnas andra exempel på skalbaggar, som förekomma i s. Finland och M.-Sverige och antingen f. ö. saknas i Skandinavien (t. ex. *Dichirotrichus rufithorax* Sahlb., *Saperda similis* Laich. eller genom en tydlig lucka äro skilda från sitt sydsvenska område (sannolikt *Bembidion humerale* Strm. och *Pterostichus angustatus* Dft.). Av allt att döma måste vi här räkna med en (visserligen mycket fåtalig) grupp, som österifrån, direkt över Ålands hav invandrat till Skandinavien, antingen med människans tillhjälp (åtminstone den hos oss synantropa *Dichirotrichus*) eller på egna vingar, vilket för de fyra övriga såsom utrustade med flygförmåga ej kan anses omöjligt.

Om man söker examinera arten efter Victor Hansens utmärkta bearbetning av släktet i »Danmarks Fauna» (22. 1918 p. 153 o. f.), kommer man till arterna i 7:de eller 8:de gruppen. Från dem avviker den emellertid genom de fullständigt otandade framlåren och genom de framför täckvingarnas spets till en tvärställd kam sammanslutna knölarna på mellanrummen. Karakteristisk är också färgteckningen: Hela översidan är beklädd med smala, ljusbruna hårfjäll och insprängda bredare, smutsigt gulvita fjäll, vilka senare på halsskölden bilda tre ljusa längslinjer och på täckvingarna en fläck bakom skutellen. Samma slags ljusa fjäll stå även i en tät rad i strimmorna och ställvis (tätast baktill) på mellanrummen. Täckvingarna göra härigenom — även för blotta ögat — intryck av strimmighet.

Exemplaret överensstämmer fullständigt med ett i Chevrolats samling (Riksmuseet).

21. **Scolytus pygmaeus** Fbr. (*Eccoptogaster p.*)

Öland (Mortonsson) 1 ♂ 2 ♀♀ (Mus. Göteborg), med största sannolikhet tagna i Halltorp eller trakten närmast däromkring, där Mortonsson på sin tid flitigt samlade.

Genom sin ringa storlek i förening med ♂'s tapplika utskott på 4:de buksegmentet är denna art tämligen lätt igenkännlig (se

f. ö. Reitter, Fauna Germ. V. p. 270—271). Bestämningen har kontrollerats av Dr. P. Spessivtseff, Skogsförsöksanstalten, Experimentalfältet.

I Mellan-Europa är arten vitt utbredd och i allmänhet ej sällsynt (även i Kaukasus), dock torde den, enligt Spessivtseff, ej förekomma i n. Tyskland. Den är huvudsakligen tagen på alm, i andra rummet på bok, avenbok och olivträd. I Halltorps hage är avenboken som bekant beståndsbildande.

Genom detta fynd har den öländska faunan tillförts ännu en utpräglat sydlig art (med nordgräns på ön) till de talrika föregående.

22. **Bruchidius obtectus** Say.

Denna och följande art få räknas som tillfälliga gäster utan verklig hemortsrätt i vårt lands fauna.

B. obtectus är en från Asien härstammande art, som lever i bönor och genom handeln erhållit nästan kosmopolitisk utbredning. Den har redan förut blivit anmäld från Danmark (Köpenhamn, se V. Hansen, Danm. Fauna 31) och Finland (Helsingfors, se Hellén, Memoranda Soc. Fauna et Fl. Fenn. 5 1929 och Not. Entom. VII p. 127). Förut har den en gång hos oss tagits tillfälligt införd med korkbark från Konstantinopel sannolikt ombord på fartyg i Göteborgs hamn (Östrand, Ent. Tidskr. 1921 p. 248). Till Ent. Avdelningen (Exp.-fältet) har den insänts från Varberg $^{1}/_{3}$ 1930, där den enligt uppgift gjort skada på utsädesbönor i ett fröskåp. Om den verkligen acklimatiserar sig i vårt land — vilket dock är ovisst — bör den kunna bli ett betydelsefullt skadedjur. Även andra Bruchider (t. ex. *Bruchus rufimanus* Schh., likaledes på bönor) ha vid tillfälliga uppträdanden i Sverige gjort avsevärd skada.

23. **Platypsyllus castoris** Ritzema.

I juni 1912 tillvaratogs i Bohuslän en bäver (europeiska formen) »funnen flytande i sjön utanför Smögens Tånge jämte en tomlåda» (Mus. Göteborg, generalkat. n:r 12—2155). Ett rör med »löss» plockade från denna bäver visade sig innehålla flera ex. av ovannämnda skalbagge, ett bland de få exemplen på ombildning i samband med parasitiskt levnadssätt hos imago inom denna insektordning. Denna ombildning är så genomgripande, att det i själva verket dröjde länge, innan djurets rätta systematiska ställning allmänt erkändes (se härom Ganglbauer, Käfer Mitteleuropas, III p. 264 o. f.). Att arten som bäverparasit är gammal, visar även det

förhållandet, att den identiskt lika förekommer på den europeiska och den nordamerikanska bävern (*Castor fiber* och *canadensis*).

Varifrån ifrågavarande bäverexemplar kommit, är omöjligt att utreda. Sannolikt har den hållits i fångenskap ombord på något fartyg och kastats eller spolats överbord. Emellertid är det mycket troligt, att *Platypsyllus* skall kunna anträffas på de bävrar, som nyligen med framgång återinplanterats i vårt land, något som förtjänar att undersökas. Ty det kan anses för ganska visst, att bävern, då den ännu fanns kvar i ursprungligt tillstånd i Sverige, även var behäftad med *Platypsyllus*, eftersom den i Norge nyligen upptäckts på bävrar av gammal vild stam (Natvig, Norsk Jaeger- og Fisker-Forenings Tidskr. 1921. h. 6). F. ö. är den funnen på bävern i Elbe och Rhône och, som nämnts, i Nordamerika på *Castor canadensis*, varifrån den först beskrevs.

Följande för Sverige uppgivna Coleoptera böra *utgå* ur landets fauna:

Bembidion tibiale Dft. — Sk. Hälsingborg enligt B. Varenius (Ent. Tidskr. 1907 p. 106). Exemplaret (eller ett av dem, om flera finnas) står i I. B. Ericsons samling (Mus. Göteborg). Det är ett omoget ex. av *B. Stephensi* Crotch. (*heterocerum* Thoms.). *B. tibiale* är i Skandinavien endast funnen i sydvästligaste Norge (Ryfylke!) och är en typiskt atlantisk art, som säkerligen ej förekommer i vårt land.

Europhilus scitulus Dej., se ovan *E. micans*.

Agonum Sahlbergi Chaud. — Denna art har endast i förbigående kommit att bli omnämnd såsom funnen hos oss (Lindroth, Insektenfauna Islands, Zool. Bidrag 13. Uppsala 1931, p. 555), i det den uppräknats bland arter, som tala för en interglacial faunaförbindelse mellan Skottland och Norge. Denna uppgift grundar sig på ett avvikande ex. av *A. dolens* J. Sahlb. (Lpl. Sorsele, Pansborg 9/7 1921, C. B. Gaunitz), som misstänktes kunna tillhöra den från Sibirien och Skottland kända *A. Sahlbergi* Chaud. Djuret sändes till K. G. Blair, British Museum, för kontroll. Han jämförde det där bl. a. med ett ex. från Nischni-Novgorod och återsände ex. såsom *Sahlbergi*. Senare har det visat sig, att det ryska ex. var felbestämt (= *dolens*), och då Blair vid förnyad jämförelse med ett skotskt ex. funnit betydande olikheter mellan de båda djuren, bör *Sahlbergi* utgå ur vår fauna. Arten är fortfarande endast känd från Skottland och Sibirien. En jämförelse mellan ex. från dessa vitt skilda områden skulle vara av stort intresse, men det har hittills tyvärr varit omöjligt att överhuvudtaget få se arten.

Harpalus oblitus Dej. — Enligt H. Muchardt (Ent. Tidskr.

1907 p. 122) är 1 ex. taget i drivbänk vid Ringstorp n. om Hälsingborg (Sk.). Exemplaret, som finnes i Riksmuseum, har enligt anteckning på nålen bestämts av den berömde tyske coleopterologen Edm. Reitter. Det är en typisk *H. aeneus* L. Den grova punkturen på täckvingarnas yttre mellanrum är mycket tydlig. *H. oblitus* är en Medelhavsart, som ej ens förekommer i Tyskland.

Allecula rhenana Bach (*Lövendali* Reitt.). — Sandin har (Ent. Tidskr. 1902 p. 62) publicerat ett fynd av denna art, tagen i stort antal vid Särö (Halland), och förmodar, att det är den, som hos oss av misstag kallats *A. morio* Fbr. En jämförelse med *rhenana* (♂ ♀) från Danmark, som Aug. West varit vänlig sända, ådagalade emellertid, att Sandins Särö-djur (Mus. Göteborg) liksom allt svenskt material, vi sett, tillhöra *morio*. Särskilt de basala antennledernas proportioner och även halssköldens byggnad utgöra säkra skiljemärken. I Skåne borde dock också *rhenana* kunna påträffas. Den lever som larv företrädesvis i bokved, där även imago huvudsakligen uppehåller sig.

Anaspis melanostoma Costa (*monilicornis* Muls. nec Thoms.). — En tidigare uttalad förmodan (Ent. Tidskr. 1930 p. 125), att alla svenska uppgifter om detta sydeuropeiska djur hänföra sig till andra arter (*brunnipes* Muls. eller *rufilabris* Gyll.), har bekräftats. I Riksmuseum finnas beläggexemplar såväl för C. G. Anderssons fynd (enligt Grill: Dlr Säter) som för Mjöbergs uppgift: »Stockholm» (Ent. Tidskr. 1901 p. 192). Båda äro tydliga *rufilabris*. Vidare har A. Jansson i brev meddelat, att hans uppgift från Närke (Ent. Tidskr. 1921 p. 204), som tidigare förbisetts, likaledes hänför sig till *rufilabris*.

Phryganophilus auritus Motsch. (*nigriventris* Hoppe), *Anoncodes ruficollis* Fbr. (*viridipes* Schm.) och *Oedemera subulata* Oliv. — Det har länge synts gåtfullt, varifrån Östrand (Sv. Insf. Heteromera 1924 pp. 47, 76, 77) fått uppgifterna, att dessa tre arter skulle vara funna på Öland. Nyligen erhölls förklaringen. De stå nämligen uppräknade i Mjöbergs »Om en syd- och mellaneuropeisk relikt insektfauna på Gottland och Öland» etc. (Ent. Tidskr. 1912 p. 196—197) under överrubriken »Öland» bland arter, som överensstämma med de öländsk-gotländska xerotherma relikterna däri, att de endast sporadiskt anträffats i norra delarna av sitt utbredningsområde, men endast söder om Östersjön. Av obegriplig anledning har Östrand fattat det, som om även dessa anträffats på Öland, tydligen förledd genom avsnittets rubrik. Mjöbergs formulering är dock på intet sätt oklar.

Omias concinnus Boh. — Kalmar (Ahlrot och Haglund) enligt Grills Catalogus 1896 (tillägget p. 411). I Ahlrots samling (coll. Exp.-fältet) funnos 5 ♀♀ under detta namn, vilka genom antenngroparnas läge genast visade sig tillhöra ej detta släkte utan *Bary-*

pithes Duv., och arten *pellucidus* Boh. Först 1915 (Ent. Tidskr. p. 96) blev denna art anmäld som svensk, men har på senare tider brett ut sig betydligt, särskilt i trädgårdar och parker, upp till Stockholm. Sålunda omnämner exempelvis Mortonsson (Entom. Bidrag till Kinnekulles Fauna, 1873), som 15/6—24/8 1873 bedrev omfattande coleopterinsamlingar på Kinnekulle, icke ett enda fynd av *B. pellucidus*. Vid ett besök, som en av oss (Palm) gjorde 15/7 1928 i ängarna omkring Råbäck på Kinnekulle, kunde arten håvas i hundratal på *Allium ursinum, Mercurialis* o. a. lundväxter. Artens ökade spridning torde få sin förklaring därav, att den är ganska utpräglat synantrop.

Två för Sveriges fauna nya trollsländor *(Odonata)*.

Under 1932 har undertecknad haft det stora nöjet att i för determination insända samlingar upptäcka två för vårt land nya trollsländarter. I en kollektion från köpman Gustav Winblad, Piteå, fann jag ett ♂-ligt exemplar av den stora vackra *Aeschna osiliensis* Mierz., från Nacka, strax S. om Stockholm. Arten är i Europa mig veterligt blott funnen i S. V. Finland samt Estland; ön Ösel är terra typica. Bland ett antal Odonater, som amanuens F. Ossiannilsson i september inlämnade till Ent. Museet, var en ♀ av samma art, härstammande från Borensberg, Ög. Detta sista fynd torde utvisa, att arten, som helt visst över Östersjön kommit till Sverige, redan hunnit ett gott stycke in i vårt land. — *Lestes virens* Charp. är den andra nya arten. Det är hr Daniel Gaunitz, Österkorsberga, som är den lycklige finnaren av densamma. De tre exemplaren härstamma från Öland, Högsrum och Högby. Denna lilla flickslända är ej förut känd från Skandinavien eller Danmark och är närmast funnen i Nordtyskland, där den synes vara rätt utbredd. Förekomsten på Öland är givetvis högst intressant och måste vara av gammalt datum, då en så liten slända ej kan tänkas spridas över större vatten. — I en utförligare uppsats återkommer jag till dessa två intressanta arters uppträdande i vårt land. Här vill jag ånyo rikta en vädjan till de svenska entomologerna att uppmärksamma odonaterna; ännu äro ej alla möjligheter att upptäcka nytt inom landets gränser slut.

Kjell Ander.